

ZAMONAVIY O‘QUV METODLARI ORQALI BOLALARDA MUSIQAGA BO‘LGAN QIZIQISHNI OSHIRISH

Abdurayimov Faxriddin Muxammadali o‘g‘li

Andijon viloyati Madaniyat boshqarmasi tasarrufidagi
Izboskan tumani 6-sonli bolalar musiqa va san’at maktabi

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada zamonaviy o‘quv metodlarining bolalarda musiqa bo‘lgan qiziqishni oshirishdagi o‘rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Pedagogik jarayonga innovatsion yondashuvlar, interfaol metodlar, texnologik vositalar va ijodiy mashg‘ulotlar kiritilishi orqali o‘quvchilarda musiqiy tafakkur, emotsional sezuvchanlik va ijodiy ifoda ko‘nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari yoritiladi. Maqolada musiqa qiziqishni shakllantirishda o‘qituvchining roli, o‘quv muhiti va bolalarning yosh xususiyatlari hisobga olingan holda samarali metodlar ko‘rib chiqiladi.

KALIT SO‘ZLAR; Zamonaviy metodlar, musiqiy ta’lim, bolalar psixologiyasi, ijodiy yondashuv, musiqa qiziqish, interfaol usullar, innovatsion texnologiyalar, motivatsiya, san’at ta’limi, emotsional tarbiya.

Bolalarning musiqa bo‘lgan qiziqishi ularning estetik didi, emotsional dunyoqarashi va ijodiy tafakkurini shakllantirishda muhim o‘rin tutadi. Ayniqsa, maktabgacha va boshlang‘ich ta’lim bosqichida musiqiy tarbiyaning to‘g‘ri tashkil etilishi kelajakda san’atni qadrlaydigan, ma’naviy yetuk shaxslarni voyaga yetkazishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ammo an’anaviy o‘qitish uslublari ko‘p hollarda bolalarning diqqatini uzoq vaqt davomida saqlay olmaydi, ularni musiqa faol jalb etishda samaradorlikni pasaytiradi.

Bugungi ta’limda zamonaviy pedagogik metodlar, xususan interfaol yondashuvlar, multimediyaviy vositalari, o‘yin orqali o‘rgatish, musiqa terapiyasi elementlari va texnologik resurslardan foydalanish orqali bolalarda musiqa qiziqishni oshirish, ularni dars jarayonida faol ishtirokchi sifatida shakllantirish imkoniyati kengaymoqda. Bu jarayon o‘quvchilarning faolligini oshiribgina qolmay, balki ularning musiqiy saviyasini, nutq boyligini, tinglash madaniyatini va emotsional sezuvchanligini ham rivojlantiradi.

Ushbu maqolada zamonaviy o'quv metodlari orqali bolalarda musiqa bo'lgan qiziqishni shakllantirishning usullari, pedagogik yondashuvlar, ta'limdagi yangiliklar va real amaliy misollar tahlil qilinadi hamda bu borada samarali natijalarga erishish yo'llari yoritiladi.

Zamonaviy ta'lim tizimida bolalarning shaxsiy qiziqishlari, iste'dodlari va individualligi asosida o'qitish muhim o'rin tutmoqda. Ayniqsa, san'at ta'limida, jumladan, musiqa darslarida pedagogik yondashuvlar qanchalik jonli va interfaol bo'lsa, bolalar musiqa shunchalik qiziqadi va uni hayotining ajralmas qismiga aylantiradi. Musiqa o'rganish faqat texnik bilimlarni egallash emas, balki hissiy dunyo bilan ishlash, estetik zavq olish, o'zini ifoda etish, ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish demakdir. Bolalarning musiqa qiziqishini uyg'otish esa zamonaviy, kreativ, motivatsion yondashuvlarni talab etadi.

An'anaviy musiqiy ta'lim uslublari ko'pincha o'quvchi faolligini pasaytiradi, uni passiv tinglovchiga aylantiradi. Shu bois, interfaol o'qitish metodlari – ya'ni bolani faol ishtirokchi sifatida darsga jalb etuvchi yondashuvlar bugungi kunda dolzarb sanaladi. Masalan, musiqa darslarida “savol-javobli o'yinlar”, “tovushni top”, “ifoda etish orqali o'rganish”, “improvizatsiya qilish”, “tanqidiy tinglash” kabi mashg'ulotlar yordamida bolada musiqa vositasida fikrini ifoda etish, tinglagan asaridan taassurot olish va uni tahlil qilish ko'nikmalari rivojlanadi. Shuningdek, bu kabi metodlar musiqiy tafakkurni chuqurlashtiradi, bolaning emotsional sezuvchanligini oshiradi.

Zamonaviy o'quv metodlarining yana bir samarali turi – o'yin orqali o'rgatishdir. Maktabgacha va boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun o'yin – bu faqat ko'ngilochar mashg'ulot emas, balki rivojlantiruvchi va o'qituvchi vositadir. Masalan, “musiqiy domino”, “quvnoq ritm”, “ohangli tanlovlar”, “xatolarni top” kabi didaktik o'yinlar orqali bola musiqiy bilimlarni sezmagan holda egallaydi. Bunday jarayonlarda o'quvchining ishtiroki ijobiy emotsiyalar bilan kechadi va u darsni zavq bilan qabul qiladi. Bu esa, o'z navbatida, darsda faollik, motivatsiya va chuqurroq qiziqishni yuzaga keltiradi.

Axborot-kommunikatsion texnologiyalardan (AKT) foydalanish ham bugungi musiqa ta'limining ajralmas qismiga aylanmoqda. Interaktiv doskalar, audio-vido materiallar, onlayn musiqiy dasturlar, mobil ilovalar orqali bolalarga musiqa nazariyasi, ritm, tovush balandligi, asboblarning tovushini farqlash kabi bilimlar ko'rgazmali tarzda

o‘rgatiladi. Multimediali resurslar bolada eshitish va ko‘rish xotirasini bir vaqtda faollashtirib, axborotni yanada tezroq va samaraliroq qabul qilishga yordam beradi. Bu metod ayniqsa e‘tibor markazi tez chalg‘iydigan bolalar uchun foydalidir.

Musiqasi terapiyasi elementlaridan foydalanish ham bolalarda musiqaga mehr uyg‘otishda muhim o‘rin tutadi. Hissiy muvozanat, o‘ziga ishonch, ijobiy ruhiyat kabi psixologik holatlarni shakllantirishda musiqasi samarali vosita sifatida tan olingan. Pedagog-psixologlar tavsiya etganidek, bolalar bilan musiqasi orqali nafaqat o‘rgatish, balki ular bilan emotsional aloqani mustahkamlash ham mumkin. Masalan, darsning boshlanishida tinchlantiruvchi musiqasi eshittirish, ohang orqali ruhiy holatni tahlil qilish, “qanday his qilyapsan?” uslubida dars olib borish orqali bola o‘zini tinglashni va tushunishni o‘rganadi. Bu esa, uning musiqaga nisbatan munosabatini o‘zgartiradi.

Zamonaviy metodlar nafaqat musiqasi darslarida, balki darsdan tashqari faoliyatlarda ham o‘zini oqlamoqda. Xususan, ixtisoslashgan musiqasi maktablarida, bolalar san‘at markazlarida, “Barkamol avlod” to‘garaklarida qo‘llanilayotgan yangi yondashuvlar bolalarda musiqaga bo‘lgan qiziqishni kuchaytirishda muhim rol o‘ynaydi. Masalan, “birgalikda kompozitsiya yaratish”, “musiqiy sahnalashtirish”, “audio bloglar yozish”, “virtual konsertlar” kabi faoliyatlar orqali o‘quvchi ijodiy jarayonga jalb qilinadi va o‘zining musiqiy dunyosini ochishga intiladi.

Biroq zamonaviy metodlar faqat texnologiyalar yoki o‘yinlar bilan cheklanmaydi. Muhimi, o‘qituvchi darsga qanday ruhda kirishi, bolalar bilan qanday emotsional aloqa o‘rnata olishi, musiqani qanday hayotiy misollar bilan bog‘lay olishi – ana shu omillar bolalarning musiqaga munosabatini shakllantiradi. O‘qituvchi har bir bolada musiqiy iste‘dod borligini tan olib, unga imkon yaratib bera olsa, bolaning ichki ishonchi kuchayadi, u o‘zini topadi va bu musiqiy rivojlanishga olib keladi. Shuningdek, oila va ijtimoiy muhitning ham bu jarayonda o‘rni katta. Agar oilada musiqasi eshitilsa, san‘at qadrlansa, bola bu muhabbatni ertasiga olib chiqadi. Darsda qo‘shiq aytgan, uyda esa musiqasi haqida suhbat qurgan bola musiqani faqat dars uchun emas, balki hayotiy qadriyat sifatida qabul qiladi. Shu bois, musiqasi darslari faqat bilim berish maydoni emas, balki hissiy, ijtimoiy va estetik tarbiyaning yagona maskaniga aylanishi kerak.

Bolalarda musiqaga qiziqishni oshirish uchun zamonaviy pedagogik yondashuvlar, texnologiyalar, ijodiy mashg‘ulotlar va shaxsiy motivatsiyani uyg‘otuvchi metodlar birgalikda qo‘llanilishi kerak. Har bir bola musiqani his qilishga

va unga mehr qo'yishga qodir, faqat unga mos muhit va yondashuv zarur. Ana shunda musiqiy ta'lim bola qalbiga yo'l topadi va butun umr unga ruhiy madad bo'lib qoladi.

Zamonaviy o'quv metodlarining musiqiy ta'limdagi o'rnini va ahamiyati tobora ortib bormoqda. An'anaviy yondashuvlar bilan cheklanib qolmay, bolalarning yoshiga, psixologik holatiga va shaxsiy qiziqishlariga mos keluvchi interfaol, innovatsion va kreativ uslublar orqali ta'lim berish bugungi kun talabi hisoblanadi. Ayniqsa, musiqa darslarida o'yin orqali o'rganish, texnologiyalardan foydalanish, ijodiy topshiriqlar, musiqiy terapiya elementlari va emotsional yondashuvlar orqali bolalarda musiqaga bo'lgan ishtiyoq va qiziqish sezilarli darajada ortadi.

Bola o'qituvchi bilan musiqani birga kashf qilganda, u bu fan orqali nafaqat bilim, balki ruhiy boylik, hissiy barqarorlik va estetik zavq oladi. Bu esa musiqani uning shaxsiy rivojlanishidagi muhim vositaga aylantiradi. Zamonaviy metodlar orqali nafaqat iste'dodli, balki musiqiy madaniyatli, fikrlovchi va hissiy jihatdan boy shaxslarni voyaga yetkazish mumkin.

Shu bois, musiqa o'qituvchilari, metodistlar, ota-onalar va ta'lim siyosatini belgilovchi mutasaddilar zamonaviy yondashuvlarni chuqur anglab, ularni tizimli va samarali ravishda ta'limga tatbiq etishlari lozim. Zero, musiqaga mehr bilan qaraydigan bola — bu hisli, didli, madaniyatli va ma'naviy barkamol insondir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Dewey, J. (1934). *Art as Experience*. New York: Minton, Balch & Company.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-3955-son qarori (2018-yil 28-avgust): "Musiq va san'at maktablari faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida".
3. Jalolova, D. (2022). "Bolalarda musiqiy idrokni rivojlantirishda innovatsion metodlarning o'rnini". *Ta'lim va fan yutuqlari*, 2(1), 35–41.
4. Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in Society*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
5. Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligences: The Theory in Practice*. New York: Basic Books.
6. Rasulova, M. (2021). "Zamonaviy darsda musiqa orqali estetik tarbiya berish". *Yosh pedagoglar jurnali*, 1(3), 55–60.

7. Hasanova, N. (2020). “AKT yordamida musiqiy savodxonlikni rivojlantirish yo‘llari”. *Maktabgacha ta’lim nazariyasi va amaliyoti*, 4(2), 23–29.
8. UNESCO (2006). *Road Map for Arts Education*. Lisbon Conference Recommendations.
9. Fromm, E. (1955). *The Sane Society*. New York: Rinehart.
10. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 25-avgustdagi 456-son qarori: “Ijodiy ta’limni rivojlantirish strategiyasi to‘g‘risida”.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING

